

اشاره:

برنامه‌ریزی آینده بخش‌های اقتصادی و حرکت در جهت بنیان‌گذاری ارکان، مقررات، زیرساخت‌ها و... فعالیت آینده، در شرایطی می‌تواند دقیق و جامع صورت گیرد که اطلاعات روشنی از وضعیت موجود و روند گذشته هر بخشی در اختیار باشد.

از این رو برای تنظیم راهبردها و برنامه‌های آینده بخش صنعت، داشتن شناخت دقیق از وضعیت گذشته و حال ضروری است. در هشت سال اخیر تلاش فزاینده‌ای برای پایه‌ریزی بخش صنعت و ارتقاء کمی و کیفی این بخش صورت پذیرفت. در این مدت برنامه‌ریزی و حرکت در بخش صنعت با نگاه به داخل و ضرورت تأمین نیازهای بازار داخلی پیش رفت. اما با این دید که پیگیری برنامه اقتصاد بدون نفت و ضرورت جدا شدن از درآمدهای حاصل از صدور نفت، مهمترین راهبردی است که می‌بایست در سال‌های آتی مدنظر برنامه‌ریزان و دست‌اندرکاران صنعت قرار گیرد، ضرورت دارد که برای حرکت آینده، تغییر نگاه از داخل به بیرون همواره مدنظر قرار گیرد. با این وصف، ادامه روند صنعتی شدن کشور می‌بایست با توسعه صنایع صادراتی منظور نظر باشد.

در این گزارش ابتدا به بررسی اهداف کمی و کیفی توسعه صنعت در برنامه توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و سپس به عملکرد این بخش می‌پردازیم، تا وضعیت گذشته و حال برای طرح‌ریزی آینده روشن باشد.

صنعت از دیدگاه دو برنامه توسعه اقتصادی

جایگاه صنعت در دو برنامه توسعه اقتصادی

در مجموعه بنیان‌های اقتصادی - اجتماعی هر کشوری، صنعت جایگاه خاصی دارد که میزان عقب‌افتادگی یا توسعه‌یافتگی آن جامعه را نشان می‌دهد، در حالی که خود، حاصل پیشرفت‌های علمی، بهره‌برداری از منابع و توانمندی‌های اقتصادی، توسعه سایر بخش‌های اقتصادی و... است.

در ایران نیز صنعت با توجه به استعدادهای بالقوه در کشور و بهره‌گیری از امکانات، در حال حاضر جایگاه خود را در اقتصاد ملی پیدا کرده، هر چند که در برنامه توسعه، کشاورزی، محور توسعه انتخاب شده است.

به‌طور کلی در سال‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی عواملی نظیر جنگ، تحریم اقتصادی، هدایت نامناسب منابع، ظرفیت‌های بلااستفاده، پایین بودن نرخ ارزش افزوده، وابستگی به واردات مواد خام و تجهیزات و ماشین‌آلات و از همه مهم‌تر، نبود برنامه جامع و روشن برای توسعه صنعت، بر رشد بخش صنعت اثرات منفی داشت.

با تصویب و اجرای نخستین برنامه پنج‌ساله توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور، با وجود محور قرار گرفتن بخش کشاورزی در توسعه، بخش صنعت توانست فرصتی برای رشد و شکوفایی پیدا کند. اما از آنجا که مبنای کسب درآمد ارزی در این برنامه همچون گذشته بر نفت استوار بود، صنعت نتوانست از توسعه‌ای برخوردار یافتن جایگاه مناسب در درآمدهای ارزی بهره‌مند گردد. به همین جهت عملکرد صادرات بخش صنعت با وجود سرمایه‌گذاری‌های کلان در ایجاد ظرفیت‌های تازه، در مجموعه صادرات کشور درخور توجه نبود.

○ جنگ، تحریم اقتصادی، هدایت نامناسب منابع، ظرفیت‌های خالی، پایین بودن نرخ ارزش افزوده، وابستگی به واردات و نبود برنامه روشن در سال‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی، اثر منفی بر رشد صنعت داشت.

دستیابی به قدرت رقابت در بازارهای خارجی، سرمایه‌گذاری برای ایجاد ظرفیت‌های تولید جدید، تسریع و تشویق خصوصی‌سازی و سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در صنعت و کاهش مداخله دولت در این بخش، ارتقاء مهارت‌های نیروی انسانی و استفاده از دانش فنی روز، تعریف شده است، اما توجه به جنبه‌ای از سرمایه‌گذاری که به تولید کالاهای صنعتی صادراتی منجر گردد، کمتر منظور نظر بود.

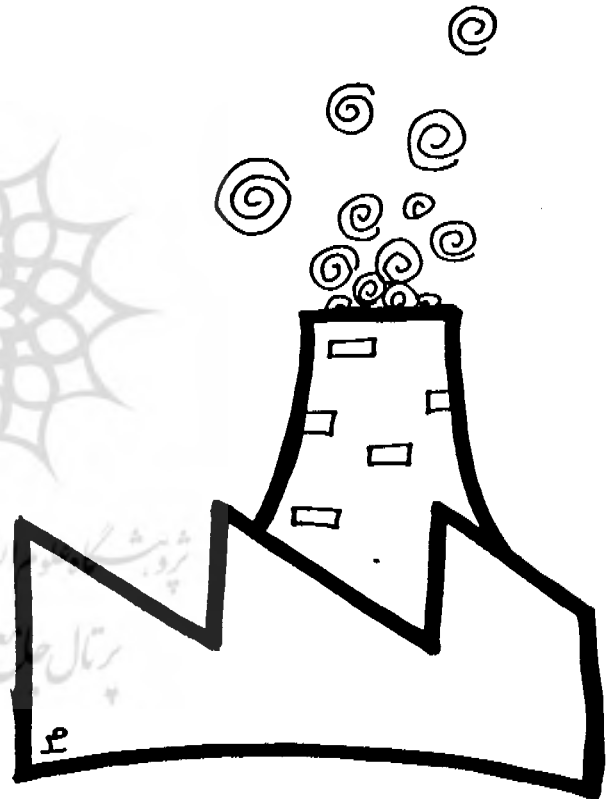
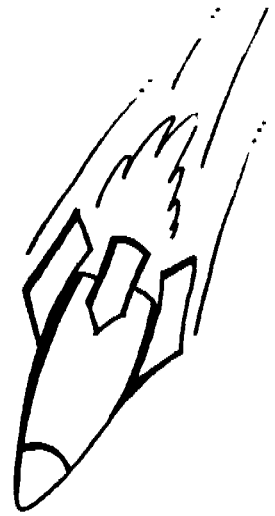
توجه به بازار داخلی در سرمایه‌گذاری‌های صنعتی و در مقابل بی‌اعتنایی به مزیت‌های نسبی برای تولید کالاهای صنعتی صادراتی، از ضعف‌های برنامه اول در بخش صنعت بود. به همین جهت امروزه با گذشت هشت سال تلاش برای ایجاد پایگاه‌های صنعتی مناسب در کشور، نقش و سهم صنعت در مجموعه صادرات کشور هنوز ناچیز است.

○ مهم‌ترین اهداف صنعت در برنامه اول، افزایش کمی و کیفی تولیدات، دستیابی به قدرت رقابت در بازارهای خارجی، تشویق سرمایه‌گذاری و تسریع خصوصی‌سازی و... تعریف شده است.

البته توجه به نکاتی از قبیل وجود ظرفیت‌های اضافی در بخشی از جزف صنعتی، کمبود منابع ارزی، ضعف مدیریت، وجود کارکنان مازاد در واحدهای صنعتی تحت پوشش دولت، نبود استانداردهای قابل قبول و دخالت بیش از حد دولت در امور مربوط به تولید، توزیع، قیمت‌گذاری و صادرات، ضرورت دارد. زیرا این موارد منجر به آن شد که بخش صنعت به‌ویژه تحت مدیریت خصوصی نیز نتواند آنچنان که لازم بود در جهت اهداف اصلی (نگاه به بیرون و توسعه صادرات صنعتی) کام بردارد. با این وصف بخش صنعت توانست برخی موفقیت‌ها را تجربه کند و بخش قابل توجهی از اهداف برنامه را محقق سازد.

توفیق‌های به‌دست آمده در زمینه سرمایه‌گذاری، تولید و صادرات، نشان‌دهنده اثر تعیین‌کننده سیاست‌های متخذه به ویژه در خصوص رشد تولید و صادرات و گرایش بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری و توجه بیشتر به جنبه‌های نرم‌افزاری می‌باشد.

وزارت صنایع عمده‌ترین دستاوردهای اجرای سیاست‌های برنامه اول را چنین توصیف کرده است.

با این حال جهت‌گیری‌های جدید اقتصادی در برنامه اول بر پایه حرکت به سمت آزادسازی اقتصادی، مقررات‌زدایی و رفع محدودیت‌های اداری، شناساوری نرخ ارز، خصوصی‌سازی واحدهای صنعتی تحت پوشش دولت و نهادهای وابسته به دولت، موجب گردید که تحرکی در بخش صنعت به وجود آید.

اگرچه مهم‌ترین اهداف صنعت در برنامه اول استفاده بهینه از ظرفیت‌های موجود، افزایش کمی و کیفی تولیدات،

توان جذب مشتریان و عرضه کالاهای بازارپسند هنوز مهیا نشده است.

در تعیین و تنظیم ظرفیت‌های تولیدی دقت کافی مبذول نگشته و به همین جهت در برخی زمینه‌ها ظرفیت‌های مازاد و در پاره‌ای موارد هنوز کمبود ظرفیت به چشم می‌خورد. به عبارت دیگر هدایت سرمایه‌گذاران بخش خصوصی به درستی عملی نشده است و به همین جهت هنوز علاقه‌مندان به سرمایه‌گذاری در بخش صنعت نسبت به اتخاذ تصمیم و شروع فعالیت و ارزیابی و پیش‌بینی آینده سرمایه‌گذاری خود تردید دارند.

○ هنوز علاقه‌مندان به سرمایه‌گذاری در بخش صنعت نسبت به اتخاذ تصمیم، شروع فعالیت و ارزیابی و پیش‌بینی آینده سرمایه‌گذاری خود تردید دارند.

با وجود این‌گونه اظهارنظرها، به صراحت می‌توان گفت که در ابتدای برنامه اول بخش صنعت از رشد سریعی برخوردار شد. این رشد از رفع مشکلاتی ناشی شد که امکان بهره‌برداری از ظرفیت تولیدی واحدهای صنعتی را محدود نموده بود. در دو سال پایانی برنامه اول از سرعت رشد بخش صنعت تا حدودی کاسته شد، با این حال ارزش افزوده بخش صنعت در برنامه اول به‌طور متوسط سالانه ۹/۱ درصد افزایش یافت. این رشد از هدف برنامه که دستیابی به میانگین رشد ۱۴/۲ درصد در ارزش افزوده بخش صنعت بود، کمتر است.

سهم ارزش افزوده بخش صنعت در تولید ناخالص داخلی از ۱۰ درصد در سال ۶۸ به ۱۵ درصد در سال ۷۲ رسید. عملکرد سرمایه‌گذاری در بخش صنعت در برنامه اول قابل توجه بود. مجموع سرمایه‌گذاری‌های انجام شده در بخش صنعت از ۳۵۶ میلیارد ریال در سال ۶۸ با متوسط رشد سالانه ۷۰/۵ درصد به ۳۰۱۰ میلیارد ریال در سال ۷۲ رسید. به قیمت‌های جاری در مجموع ۷۳۳۸ میلیارد ریال سرمایه‌گذاری در بخش صنعت در سال‌های ۷۲-۱۳۶۸ صورت گرفت که از رقم پیش‌بینی شده ۱۹۲۲/۲ میلیارد ریال، بسیار بالاتر بود.

با وجود تلاش‌هایی که برای تسهیل امر سرمایه‌گذاری در بخش صنعت صورت گرفت، اما موانعی مانند اقتصادی نبودن سرمایه‌گذاری‌های صنعتی، نبود شناخت درست از

۱- ارتفاع کیفیت و تنوع محصولات صنعتی همراه با کاهش نسبی قیمت‌های بازار به دلیل حذف واسطه‌ها، ایجاد رقابت و افزایش تولید

۲- توسعه صادرات صنعتی

۳- اصلاح ساختار مالی واحدهای تحت پوشش و آماده شدن آنها جهت واگذاری و عرضه سهام در بازار بورس

۴- افزایش و توسعه واحدهای طراحی - مهندسی و طراحی - مونتاژ با هدف رفع کمبودهای نرم‌افزاری

۵- تأسیس واحدهای جدید مهندسی و بهبود کیفیت به منظور استاندارد کردن تولیدات بخش و کمک به ارتقاء کیفی محصولات

۶- بازسازی طیف وسیعی از صنایع آسیب‌دیده از جنگ

۷- توسعه و تجهیز شهرک‌های صنعتی جهت تسهیل امر سرمایه‌گذاری

۸- حذف مقررات و بوروکراسی (تشریفات اداری) زاید حاکم بر صدور مجوزهای صنعتی.

اگر چه کارشناسان درباره توفیق‌های حاصله در بخش صنعت، نظرات متفاوتی دارند، اما به‌طور کلی می‌توان گفت که در پاره‌ای اهداف، توفیق نسبی حاصل شده است و در پاره‌ای دیگر حرکت انجام شده، سمت و سوی صحیح و اثربخشی مناسب را نداشته است.

○ از دید وزارت صنایع، ارتقاء کیفیت و تنوع محصولات صنعتی، افزایش صادرات، اصلاح ساختار مالی واحدهای دولتی، توسعه واحدهای طراحی - مهندسی و طراحی - مونتاژ، حذف مقررات و تشریفات اداری و... از دستاوردهای صنعت در برنامه اول می‌باشد.

به عقیده کارشناسان، نبود دید صادرات در تعیین اولویت‌های سرمایه‌گذاری در بخش صنعت، عمده‌ترین ضعف برنامه اول و تا حدودی برنامه دوم می‌باشد که منجر به آن شده است که صادرات بخش صنعت در مجموعه صادرات کشور هنوز جایگاه مناسبی نداشته باشد. حجم تولیدات قابل‌صدور بخش صنعت با عنایت به مزیت‌های نسبی این بخش به‌طور واقعی ناچیز است و در عرصه رقابت خارجی

متوسط رشد سالانه (درصد)		زمان		واحد	شرح
عملکرد	برنامه	۱۳۷۲	۱۳۶۸		
۸/۹	۱۴/۲	۱۹۹۲/۴	۱۴۱۷/۹	میلیاردریال	ارزش افزوده (به قیمت ثابت)
۷۰/۵	۸/۵	۳۰۱۰	۳۵۶	میلیاردریال	سرمایه‌گذاری ناخالص (به قیمت جاری)
۵۸/۶	۶۳	۴۸۰/۵	۷۶	میلیون دلار	صادرات صنعتی

بالایی برخوردار باشند و بتوانند حلقه‌های مفقوده میان صنایع متوسط و بزرگ را تکمیل کنند و ارتباط پایداری با سایر صنایع برقرار سازند.

در همین حال افزایش بازده سرمایه‌گذاری به‌ویژه در ارتباط با صنایع معدنی، پتروشیمی، تبدیلی و تکمیلی مرتبط با کشاورزی و الکترونیک، مدنظر می‌باشد.

رشد فعالیت‌های صنایع دستی برای ایجاد اشتغال مولد و رشد فرصت‌های شغلی در روستاها نیز از اهداف برنامه دوم می‌باشد.

بر اساس قانون دومین برنامه پنج‌ساله توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور، اهداف کمی برنامه این چنین است:

۱- رشد ارزش افزوده بخش صنعت به قیمت‌های ثابت سال ۷۳ به‌طور متوسط سالانه ۶ درصد

۲- رشد بهره‌وری کار به‌طور متوسط سالانه ۳ درصد که بخش عمده آن باید از طریق افزایش نرخ بهره‌برداری از ظرفیت‌های موجود صنعتی تأمین شود.

۳- توسعه فعالیت‌های تحقیقاتی، به نحوی که هزینه‌های تحقیقات کاربردی صنعتی در پایان برنامه به ۱/۵ درصد ارزش افزوده بخش صنعت برسد.

۴- افزایش نسبت نیروی انسانی متخصص (دانشگاهی) شاغل در بخش صنعت به میزان ۱۵ درصد.

۵- انجام فعالیت‌های آموزشی، به نحوی که تمام کارکنان فنی و مدیران بخش صنعت طی برنامه حداقل یک دوره آموزشی کوتاه‌مدت تخصصی (حدود ۵۰ ساعت) را بگذرانند.

۶- ارتقا کیفیت کالاها و بهبود فرآیند تولید و روش‌های صنعتی، به نحوی که شاخص و معیارهای سنجش کیفیت مانند تحقیق، تدوین، بازرگری و انتشار استانداردهای ملی، نظارت بر اجرای استانداردهای اجباری و تشویقی و افزایش تعرفه‌های مشمول استاندارد اجباری در برنامه از رشد متوسط ۱۵ درصد برخوردار شود.

۷- دستیابی به حداقل ۵/۲ میلیارد دلار صادرات صنعتی طی برنامه

توانایی‌های صادراتی، فقدان بهره‌گیری از ظرفیت‌های موجود در بسیاری از سرمایه‌گذاری‌های انجام شده قبلی، کمبود نقدینگی و نبود بازار سرمایه توسعه‌یافته و نیز کمبود امکانات و تأسیسات زیربنایی، موانعی را برای توسعه واقعی بخش صنعت به‌وجود آورده است که هنوز نیز کمابیش وجود دارد.

بر اساس گزارش وزارت صنایع، صادرات کالاهای صنعتی زیرمجموعه این وزارتخانه از ۷۶ میلیون دلار در سال ۶۸ به ۴۸۰/۵ میلیون دلار در سال ۷۲ رسید که به‌طور متوسط سالانه ۵۹ درصد رشد داشت. با وجود رشد سریع صادرات صنعتی، لیکن فقط نیمی از اهداف برنامه در زمینه صادرات محصولات صنعتی محقق گردید.

در دومین برنامه پنج‌ساله توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور با وجود تجارب به‌دست‌آمده در نخستین برنامه توسعه، تلاش شد که در جهت تداوم اهداف برنامه اول، بخش صنعت حرکت کند.

بر مبنای گزارش وزارت صنایع، در دومین برنامه توسعه اقتصادی تلاش می‌شود تا با بهره‌برداری اقتصادی از ظرفیت‌های موجود و بهبود فن‌آوری مورد استفاده در صنایع، تولیدات صنعتی افزایش یابد و همگام با رشد کمی و ارتقاء فن‌آوری، توان رقابت تولیدات صنعتی رشد کند تا به مثبت شدن تراز تجارت کمک نماید.

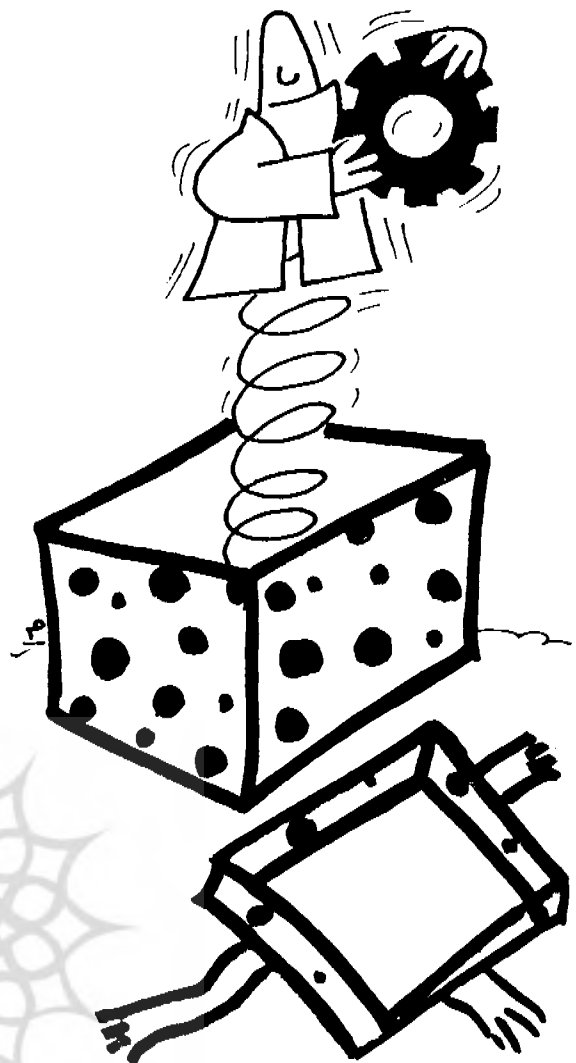
○ اقتصادی نبودن سرمایه‌گذاری‌های صنعتی، نبود شناخت درست از توانایی‌های صادراتی، فقدان بهره‌گیری از ظرفیت‌های موجود، کمبود نقدینگی و نبود بازار سرمایه توسعه‌یافته و نیز کمبود امکانات و تأسیسات زیربنایی از موانع توسعه صنعت است.

در دومین برنامه توسعه اقتصادی، بر ایجاد و توسعه صنایعی تأکید شده است که در مقیاس کوچک از فن‌آوری

صنعت بر اتمام طرح‌های نیمه‌تمام، تشویق سرمایه‌گذاری خارجی، تشویق سرمایه‌گذاری‌های جدید صنعتی به‌ویژه در صنایع کوچک دارای مزیت نسبی و فن‌آوری برتر و نیز ارتقاء بازدهی سرمایه‌گذاری انجام شده استوار می‌باشد.

در بخش تولید، خطمشی اساسی بر افزایش بهره‌وری، افزایش نرخ بهره‌برداری از ظرفیت‌ها، ارتقاء کیفی محصولات صنعتی و توسعه بازار محصولات صنعتی با گرایش به بازارهای منطقه‌ای و جهانی مبتنی است.

خطمشی اساسی بخش صنعت در برنامه دوم درباره تکنولوژی بر اصولی مانند مستندسازی، جذب و انطباق فن‌آوری‌های موجود کشور، انتقال فن‌آوری، مشابه‌سازی، حمایت از فعالیت‌های تحقیق و توسعه و نیز حمایت از مؤسسات خدمات مشاوره‌ای، طراحی، مهندسی صنعتی متکی می‌باشد.

○ خط‌مشی‌های اساسی صنعت در برنامه دوم افزایش سهم ارزش افزوده صنعت در اقتصاد کشور، تشویق سرمایه‌گذاری داخلی، خارجی، انتقال فن‌آوری، سازماندهی مجدد، ایجاد تشکلهای صنعتی و... می‌باشد.

خطمشی برنامه در زمینه سازماندهی نیز بر مواردی مانند کاهش گستردگی تصدی دولت در فعالیت صنعتی و واگذاری شرکت‌های دولتی به بخش خصوصی و یا ارجاع اجزاء فعالیت‌ها در شرکت‌های دولتی به بخش خصوصی، ادغام وزارتخانه‌های صنعتی و ارتقاء سطح سیاست‌گذاری‌ها و نیز ایجاد تشکلهای صنعتی استوار می‌باشد.

سیاست‌های برنامه دوم در بخش صنعت در زمینه تولید، فن‌آوری و توسعه منابع انسانی، بهره‌برداری از ظرفیت‌ها و ارتقاء بهره‌وری، سرمایه‌گذاری، توسعه صادرات، ارتقاء توانایی‌های سرمایه‌گذاری و برنامه‌ریزی، خصوصی‌سازی و گسترش صنایع دستی و روستایی تدوین و تنظیم شده است. در زمینه سیاست‌گذاری در بخش تولید در برنامه دوم مواردی از این قبیل تصریح شده است:

۱- کاهش واردات با استفاده هر چه بیشتر از امکانات، منابع و مواد اولیه داخلی.

۲- بازنگری مستمر و برقراری تعرفه‌های مناسب گمرکی

۸- دستیابی به رشد ۴ درصد در ایجاد اشتغال صنعتی

برای دستیابی به اهداف کمی در برنامه دوم، خطمشی‌ها و

سیاست‌ها به این شرح اعلام شده است:

○ همگام با رشد کمی و ارتقاء فن‌آوری در برنامه دوم تلاش می‌شود توان رقابت کالاهای صنعتی افزایش یافته تا تراز ارزی صنعت بهبود یابد.

خط‌مشی‌ها: خطمشی اساسی صنعت عبارتند از: افزایش سهم ارزش افزوده صنعتی در اقتصاد کشور از طریق بازدهی مطلوب سرمایه‌گذاری‌های انجام شده، ارتقاء نقش طراحی و مهندسی در تولیدات، افزایش صادرات، ارتقاء بهره‌وری و افزایش سهم داده‌های داخلی در تولیدات، همراه با فعال نمودن بخش خصوصی.

سرمایه‌گذاری: خطمشی اساسی در سرمایه‌گذاری بخش

با توجه به سیاست‌های تعدیل اقتصادی و حفظ صنایع داخلی در مقابل لطمات اقتصادی سیاسی خارجی، فعال نمودن مناطق آزاد در امور تولید و صادرات و اصلاح ضوابط واردات از این مبادی.

۳- اصلاح قانون مالیات‌ها، به منظور حمایت مؤثر و منطقی از تولید در مقایسه با تجارت.

۴- فعال نمودن واحدهای طراحی - مهندسی و طراحی - مونتاژ.

۵- اعطاء معافیت مالیاتی برای درآمد ناشی از ارزیابی مجدد دارایی واحدهای تولیدی برای یک نوبت، به لحاظ اثرات تعدیل اقتصادی در ارزش دارایی‌ها.

سیاست برنامه دوم در زمینه سرمایه‌گذاری نیز بر موارد زیر استوار است:

۱- تسریع در تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام و توسعه صنایع با اولویت طرح‌های واسطه‌ای

۲- تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری در زمینه صنایع تبدیلی کشاورزی

۳- تکمیل و توسعه صنایع پایین‌دستی پتروشیمی و صنایع جنبی فولاد

۴- واگذاری زمین منابع طبیعی برای احداث شهرک‌های صنعتی به صورت رایگان

۵- فعال نمودن واحدهای طراحی - مهندسی و طراحی - مونتاژ

○ برای توسعه صادرات محصولات صنعتی در برنامه دوم، حمایت‌های مالی و قانونی، بیمه تضمین صادرات، ارایه تسهیلات اعتباری و استفاده از اهرم واردات برای تولید کالاهای صنعتی، مورد نظر می‌باشد.

۶- تأمین بخش عمده‌ای از هزینه‌های زیربنایی شهرک‌های صنعتی به‌ویژه در مناطق غیر برخوردار از اعتبارات عمرانی به‌منظور ارایه خدمات زیربنایی ارزان به صنایع تخصصی و سرمایه‌گذاری در مناطق محروم

۷- فراهم شدن تسهیلات برای بخش خصوصی جهت احداث شهرک‌های صنعتی

۸- اعطاء تسهیلات بانکی با نرخ‌های ترجیحی برای حمایت از سرمایه‌گذاری‌های صنعتی و اتمام طرح‌های اولویت‌دار و

طرح‌های صنعتی مناطق محروم و غیربرخوردار

۹- برقراری مکانیزه (شیوه) مناسب بانکی برای تأمین مالی منابع سرمایه‌گذاری‌های صنعتی از بازار جهانی سرمایه

○ در حال حاضر ۸۵۰۰ طرح نیمه‌تمام صنعتی در کشور وجود دارد که با بهره‌برداری از آنها بالغ بر ۱۵۰ هزار نفر اشتغال خواهند یافت.

۱۰- ایجاد تسهیلات برای سرمایه‌گذاری‌های خارجی و تجهیز سیستم راهنما برای سرمایه‌گذاران خارجی

۱۱- اصلاح قوانین و مقررات به‌منظور تسهیل معاملات متقابل

۱۲- اصلاح قوانین و مقررات بازرگانی، مالیاتی و بیمه‌ای برای تشویق و حمایت از واحدهای کوچک صنعتی

۱۳- ایجاد و توسعه بانک‌های تخصصی ارایه‌دهنده خدمات و تسهیلات اعتباری به صنایع کوچک

سیاست‌های برنامه دوم برای توسعه صادرات محصولات صنعتی نیز به این شکل تعریف و تدوین شده است:

۱- برقراری حمایت‌های قانونی و مالی جهت توسعه صادرات صنعتی،

۲- برقراری بیمه تضمین صادرات،

۳- تأمین تسهیلات اعتباری برای صادرکنندگان،

۴- استفاده از اهرم واردات برای توسعه صادرات و سازمان‌دهی لازم برای تحقق این موضوع،

۵- تسریع در استرداد حقوق و عوارض گمرکی متعلق به کالاهای صادراتی،

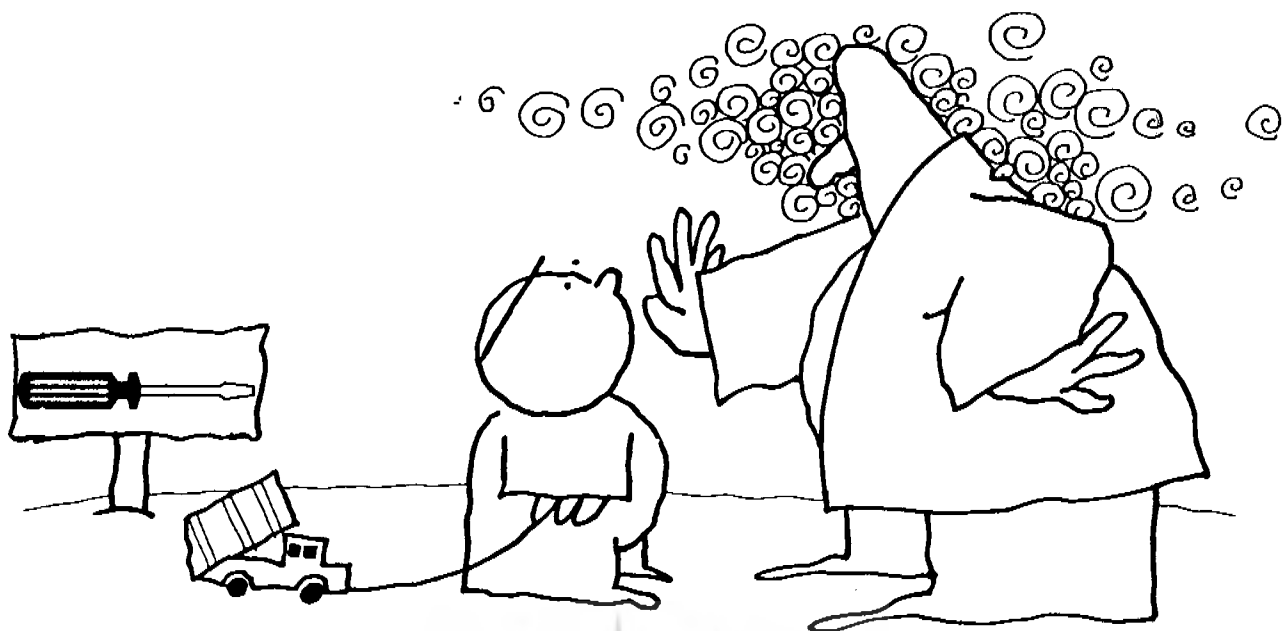
۶- استرداد مابه‌التفاوت مالیات بر مصرف داخلی برای کالاهای صادراتی،

۷- پرداخت جایزه صادراتی از محل وصول عوارض واردات،

۸- فعال شدن سیستم بانکی برای تأمین تسهیلات اعتباری و کافی و متناسب با حجم صادرات،

۹- گسترش خدمات بانکی با کشورهایی که بازار بالقوه صادراتی کشور هستند،

۱۰- ایجاد تسهیلات لازم برای خروج موقت ماشین‌آلات، خودرو و سایر لوازم که برای انجام پروژه‌های عمرانی در کشورهای خارجی مورد نیاز است،

۱۱- اعطای تسهیلات لازم برای صدور ضمانتنامه ارزی جهت شرکت‌هایی که در مناقصه‌های بین‌المللی برنده می‌شوند.

۱۲- اعطای اعتبار صادراتی برای کشورهای خارجی خریدار کالاهای صنعتی کشور.

۱۳- توسعه بانک اطلاعاتی بازارهای خارجی برای استفاده صادرکنندگان.

۱۴- فعال نمودن نمایندگی‌های بازرگانی با گرایش صادرات در کشورهای خارجی.

۱۵- سازمان‌دهی مراکز طراحی صنعتی برای گسترش محصولات صادراتی.

۱۶- ایجاد نمایشگاه دائمی کالاهای صنعتی صادراتی.

۱۷- فعال نمودن کمیته توسعه صادرات غیرنفتی، با توجه به خط‌مشی‌ها و سیاست‌های توسعه بخش صنعت در برنامه دوم که به عقیده برخی کارشناسان خالی از ضعف نیست، مجموعه زیرپوشش وزارت صنایع در مدت اجرای برنامه دوم، عملکردی در جهت اهداف برنامه داشته است.

بر اساس گزارش وزارت صنایع در سال‌های ۷۵-۱۳۷۳

قوام

شرکت شیمیایی قوام کار (سهامی خاص)
تولیدکننده انواع چسب، رزین و آهار

شرکت شیمیایی قوام کار
(سهامی خاص)

تولیدات شرکت

رزین: P.V.A (هموپلیمر - کوبلیمر)

آهار: جهت صنایع فرش ماشینی، صنایع موکت، پرده و پارچه

چسب: چسب چوب، پارکت، صحافی، کاشی، لیبیل

چسب چوب جهت صنایع بسته‌بندی و جعبه مقوایی

چسب موکت، کفشی، سراجی، آهن

چسب جهت صنایع اتومبیل

نشانی: خیابان دکتر فاطمی جنب وزارت کشور پلاک ۶۵

تلفن: ۶۵۳۳۹۳ - ۸۸۶۳۸۵۱ فاکس: ۱۷۱-۶۵۰

صندوق پستی ۵۷۶-۱۲۱۸۵

بیش از ۴۷۰۰ فقره واحد صنعتی با سرمایه ثابت (مندرج در پروانه‌ها) ۶۶۰۰ میلیارد ریال و اشتغال ۸۷ هزار نفر به بهره‌برداری رسید.

○ رشد صنعت در سال گذشته به ۷ درصد و ارزش افزوده آن به ۴۹۸۰ میلیارد ریال رسید که ۷۵ درصد آن از فعالیت صنایع فلزات اساسی و شیمیایی به دست آمد.

در حال حاضر حدود ۸۵۰۰ فقره طرح نیمه‌تمام صنعتی در کشور در حال اجرا می‌باشد که ۴۱۵۴ فقره از آنها بیش از ۴۰ درصد پیشرفت فیزیکی داشته‌اند. میزان اشتغال موردانتظار از این طرح‌ها در مرحله بهره‌برداری بالغ بر ۱۵۰ هزار نفر می‌باشد. طرح‌های منتخب در حال اجرا در سال ۷۵ که پیش‌بینی بهره‌برداری آنها در سال ۷۶ شده است، عبارتند از چوب و کاغذ مازندران با ظرفیت تولید ۱۷۵ هزار تن کاغذ چاپ و تحریر، پالایش قطران زغال‌سنگ که سالانه ۱۰۰ هزار تن روغن صنعتی و نفتالین تولید می‌کند، لاستیک کویرتایر با ظرفیت تولید ۲۵/۵ هزار تن تایر و تیوب خودرو، نیروکلی با ظرفیت تولید ۲۱ هزار تن سود و کلر، کلر پارس با ظرفیت تولید سالانه ۲۱ هزار تن سود و کلر مشتقات، مجتمع لاستیک سیرجان با ظرفیت تولید سالانه ۴ هزار تن سیم طوقه، کاغذ غرب با ظرفیت تولید ۵۰۰۰ تن کاغذ گلاسه و الیاف صنعتی ایران با ظرفیت تولید ۱۰ هزار تن نخ تایر.

از این طرح‌ها که در بخش صنایع شیمیایی و سلولزی قرار دارند، تاکنون هفت طرح به بهره‌برداری رسیده است. بر اساس گزارش بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، ارزش افزوده کارگاه‌های بزرگ صنعتی که بیش از ۱۰ نفر کارکن دارند از ۳۳۶۵ میلیارد ریال در سال ۶۹ به متوسط رشد سالانه ۶/۷ درصد در سال ۷۴ به رقم ۴۶۵۴ میلیارد ریال رسید. بر اساس برآوردهای انجام شده از ۱۲۰ محصول منتخب صنعتی در وزارت صنایع، رشد صنعت در سال ۷۵ معادل ۷ درصد و ارزش افزوده این بخش بالغ بر ۴۹۸۰ میلیارد ریال تخمین زده شد.

بر مبنای گزارش وزارت صنایع، سهم صنایع تحت مسئولیت این وزارتخانه با توجه به رشد تحقق یافته در صنایع فلزات اساسی و شیمیایی حدود ۷۵ درصد کل بخش صنعت است. ارزش افزوده این صنایع از ۲۸۶۰ میلیارد ریال در سال

۶۹ (سال پایه) به ۳۴۹۰ میلیارد ریال در سال ۷۵ افزایش یافت. در سال ۶۹ از نظر ترکیب وزنی بیشترین سهم ارزش افزوده مربوط به گروه صنایع ماشین‌آلات، محصولات و وسایل فلزی با ۲۶/۴ درصد و کمترین آن مربوط به صنایع چوب و محصولات چوبی با ۱/۹ درصد بود. اما در سال ۷۵ این ترکیب تغییر یافت و گروه صنایع فلزات اساسی با ۲۳/۵ درصد بیشترین سهم را در رشد ارزش افزوده بخش صنعت داشت. در بخش ارز، تولیدات صنعتی در سال‌های ۷۲-۱۳۶۸ به طور متوسط سالانه ۴ میلیارد دلار واردات مواد اولیه داشت که این رقم در سال‌های ۷۵-۱۳۷۳ به متوسط سالانه ۳/۱ میلیارد دلار کاهش یافت.

در همین حال صادرات صنعتی از متوسط سالانه ۲۵۴ میلیون دلار در دوره ۷۲-۶۸ به متوسط ۹۱۷ میلیون دلار در دوره ۷۵-۷۲ افزایش یافت.

این روند سبب شد که خالص واردات برای تولیدات صنعتی (کسری تراز تجارت صنعت) از متوسط سالانه ۳/۷ میلیارد دلار در دوره زمانی ۷۲-۶۸ به متوسط ۲/۲ میلیارد دلار در سال‌های ۷۵-۷۳ کاهش یابد.

با وجود کاهش وابستگی صنعت به واردات مواد اولیه، لیکن هنوز تراز تجارت صنعت کشور به مقدار قابل توجهی منفی است و اتکا آن به مواد اولیه وارداتی زیاد است.

چنانچه واردات مواد اولیه صنعتی با روند صعودی نیز ادامه یابد، اما بتوان رشد صادرات محصولات صنعتی را تسریع نمود به گونه‌ای که بتوان در پایان برنامه دوم به توازن در تراز تجارت محصولات صنعتی دست یافت، حرکت مثبت و سازنده‌ای خواهد بود.

با وجود رشد صادرات محصولات صنعتی، لیکن سهم آن در مجموعه صادرات کشور هنوز ناچیز است. انتظار نمی‌رود که اهداف برنامه دوم در زمینه صادرات محصولات صنعتی (به میزان ۵/۹ میلیارد دلار در سال ۷۸ به طور کامل) محقق گردد، زیرا این برنامه دیدگاه خاصی نسبت به صادرات محصولات صنعتی ندارد و لذا حتی تحقق هدف به معنای حضور مؤثر تولیدات صنعتی در بازارهای جهانی نیست. از سوی دیگر در شرایط کنونی حمایت‌های واقعی از صادرات محصولات صنعتی ناچیز است.

